

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет культурології та соціальних комунікацій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії ХДАК

Наталія РЯБУХА

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

для здобуття ступеня магістра

за спеціальністю 034 Культурологія

**на основі здобутого ступеня вищої освіти або освітньо-кваліфікаційного рівня
(НРК6 та НРК7)**

Розглянуто і затверджено
на засіданні Ради факультету
культурології та соціальних
комунікацій
Протокол № 9
від «18» березня 2024 року

Харків – 2024

ВСТУП

Фаховий іспит зі спеціальності «Культурологія» (освітній ступінь «магістр») являє собою випробування з дисциплін, які вивчалися вступниками всіх спеціальностей рівня «бакалавр» (НРК6) («магістр», «спеціаліст» (НРК7)).

Фаховий іспит проводиться з метою перевірки якості загально-професійної й спеціальної підготовки потенційних здобувачів вищої освіти - магістрів і дозволяє виявити й оцінити готовність вступника до науково-практичної діяльності.

Вступники повинні мати такі загальні уміння та навички:

- здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку;
- комунікацію українською мовою та принаймні однією із поширених європейських мов;
- навички взаємодії із іншими людьми, уміння працювати в професійних командах різного профілю;
- уміння конструктивно організовувати власну діяльність та ефективно управляти часом.

Вступники повинні знати:

- категорійний і понятійний апарат сучасної культурології;
- основні закономірності і тенденції розвитку культурного життя суспільства;
- принципи і особливості культурної політики в Україні і в зарубіжних країнах.

Вступники повинні вміти:

- розробляти та самостійно вести культурологічні дослідження;
- здобувати і об'єктивно аналізувати інформацію, обробляти її з допомогою сучасних наукових методів;
- володіти навичками теоретичного аналізу і узагальнення гуманітарної інформації;
- перекладати іноземну спеціальну літературу, редагувати наукові тексти, володіти однією з іноземних мов у своїй професійній діяльності.

Фаховий іспит проводиться відповідно до Правил прийому в ХДАК у 2024 році.

Програма і форма вступного випробування є єдиною для всіх осіб, які вступають за спеціальністю «Культурологія».

Програма вступного випробування складається з таких розділів: «Історія світової культури» та «Історія культури України».

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ

ПРОГРАМА

Характерні ознаки первісного способу мислення. Періодизація первісної культури. Форми соціальної організації первісного суспільства. Походження мистецтва та його роль в первісному суспільстві. Основні досягнення первісної культури.

Поняття цивілізації та її ознаки. Утворення цивілізацій Стародавнього Сходу. Особливості давньосхідних культур. Наукова думка народів Месопотамії. Художня культура давньої Месопотамії. Світоглядні концепції давніх єгиптян. Художня культура Стародавнього Єгипту.

Місце Античності в історії світової культури. Антропоцентризм, космологічність та агональність давньогрецького світогляду. Античний поліс як соціально-культурне явище. Давньогрецьке мистецтво класичного періоду. Роль театру в давньогрецькому суспільстві класичної доби. Характерні риси давньогрецької культури елліністичної доби.

Проблема самобутності римської культури. Особливості та досягнення культури давніх римлян. Художня культура Стародавнього Риму.

Роль греко-римських традицій у розвитку культури Візантії. Формування християнського образотворчого канону в культурі Візантії. Досягнення художньої культури Візантії.

Особливості та основні етапи розвитку арабо-мусульманської культури. Вплив ісламу. Середньовічна арабська освіта та наукова думка. Досягнення художньої культури ісламу.

Середньовічна християнська модель світу. Освіта та наука середньовічної Європи. Досягнення художньої культури Західної Європи у Середні віки.

Поняття Відродження. Роль античної спадщини в ренесансній культурі. Реформаційний рух та його вплив на європейську культуру XVI-XVII ст. Формування ренесансного ідеалу людини. Періодизація, досягнення та представники культури Відродження в Італії. Ренесансні явища у культурі Франції, Англії, Німеччини, Нідерландів. Ренесансний стиль: ознаки та шедеври.

Формування світоглядних засад культури Нового часу: раціоналізм та наукова революція XVII ст. Бароко як світоглядна система і мистецький стиль. Класицизм як ідейно-художня система і провідний напрям мистецтва Європи XVIII ст. Культура доби Просвітництва.

Європейська культура доби Романтизму. Реалізм та його різновиди в європейській культурі XIX ст.

Формування індустріальної цивілізації в Європі і США в XIX – XX ст.: вплив на культуру.

Культура модернізму. Художні напрями у культурі кінця XIX ст. Імпресіонізм. Постімпресіонізм. Символізм. Модерн. Еволюція модернізму в художній культурі XX ст. Експресіонізм. Кубізм. Футуризм. Абстракціонізм. Сюрреалізм.

Література XX ст. : пошуки нових форм.

Масова культура XX ст.: особливості розвитку.

Характерні риси постмодерністської культури. Постмодернізм у мистецтві. Візуалізація і віртуалізація мистецтва. Маніфест мета модернізму.

Інформаційні технології як чинник розвитку сучасної культури.

Глобалізація культури і проблема збереження культурного різноманіття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Навчальні видання

1. Багацький В. В, Кормич Л. І. Культурологія: історія і теорія світової культури XX століття : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Кондор, 2004. 302 с.
2. Історія світової культури. Культурні регіони : навч. посібник / авт.: Л. Т. Левчук та ін. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ : Либідь, 2000. 519 с.
3. Греченко В., Чорний І., Кушнерук В., Режко В. Історія світової та української культури : підручник / Київ : Літера, 2006. 478 с.
4. Історія світової культури : навч. посібник / [авт.: Левчук Л. Т. та ін.]. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ : Центр учб. л-ри, 2010. 399 с.
5. Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посібник / [авт.: М. М. Закович та ін.] ; за ред. М. М. Заковича. 5-тє вид., стер. Київ : Знання, 2010. 589 с.
6. Шейко В. М, Гаврюшенко О. А., Кравченко О. В. Історія світової культури : навч. посібник / наук. ред. В. М. Шейко. Київ : Кондор, 2006. 407 с.

Допоміжна література

1. Боккаччо Д. Декамерон / пер. з іт. М. Лукаша. Харків: Фоліо, 2004. 672 с.
2. Голоси Стародавньої Індії: Антологія давньоіндійської літератури / Перекл. із санскриту, упорядкування П. Ріттера; Передм. І. Серебрякова. Київ.: Дніпро, 1982. 351 с.
3. Король мавп / пер. з кит. Мар'яна Савченко. Київ: Сафран, 2020. 112 с.
4. Еко У. Ім'я рози : пер. з іт. М. Прокопович. Харків : Фоліо 2006. 576 с.
5. На ріках Вавілонських: 3 найдавнішої література Шумеру, Вавілону, Палестини/ упоряд. Н.М. Москаленко. Київ: Дніпро, 1991. 398 с.
6. Петроній. Сатирикон. Уривок «Бенкет у Трімальхіона» / Пер. Ю. Мушака і Д. Малякевича. Уривок «Матрона з Ефеса» / пер. Б. Зданевича // Антична література: Хрестоматія / Упор. О.І. Білецький. Київ.: Рад. шк., 1968. С. 551–560.
7. Хаям О. Рубаї // Мисик В. Захід і Схід: Переклади. Київ :Дніпро,1990. 543 с.
8. Хайям Омар. Рубаї. Київ: Грамота, 2003. 320 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://lib-hdak.in.ua> – сайт бібліотеки Харківської державної академії культури.
2. <http://korolenko.kharkov.com> – сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
4. <http://mari.kiev.ua> – сайт Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України.
5. <http://etnolog.org.ua> – сайт Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ.
6. <http://mtlib.org.ua> – сайт Харківської міської спеціалізованої музично-театральної бібліотеки ім. К. С. Станіславського.
7. <http://ukrlib.com.ua> – бібліотека української літератури.
8. <http://rubens.anu.edu.au> – ArtServe: Art & Architecture mainly from the Mediterranean Basin, Japan, India & Cambodia.
9. <https://chtyvo.org.ua> – повнотекстова електронна бібліотека.
10. <http://exlibris.org.ua> – українська електронна бібліотека.

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

ПРОГРАМА

Українська культура як самобутній соціокультурний феномен. Характерні риси української національної культури.

Періодизація історії української культури. Витоки формування української культури. Досягнення культури Трипілля-Кукутені. Скіфо-сарматська культура на території України. Ранньослов'янська доба у розвитку культури на території України. Феномен язичництва.

Християнізація Русі як культурний процес та його наслідки. Літописання доби Київської Русі. Архітектура доби Київської Русі. Образотворче мистецтво доби Київської Русі. Культура Галицько-Волинської Русі (XIII – XIV ст.).

Ренесансно-ранньобарокові впливи на теренах України XVI – I пол. XVII ст. Козацтво як нова суспільна верства і культурний образ. Національно-визвольна боротьба XVII ст. як культурно-суспільне самоствердження українського народу.

Стан освіти і науки. Братські школи. Створення Києво-Могилянського колегіуму. Розвиток друкарства в Україні.

Гуманістична література в Україні. Полемічна література. Густинський літопис.

Містобудування й архітектура XVI – I пол. XVII ст. Становлення світського живопису, портрет. Зміни у стилі та каноні іконопису.

Бароко як системотворчий чинник української культури XVII – XVIII ст. Нові тенденції в українському живописі XVII – XVIII ст. Козацько-старшинське літописання. Вітчизняна музична культура XVIII ст. Вертеп і вертепна драма в українській культурі.

Рококо, ампір та класицизм в художній культурі України XVIII ст. Г. Сковорода.

Національно-культурне відродження XIX – початку XX ст.: поняття та основні етапи. Харківський університет та його роль у розвитку української культури. Харківський колегіум та його роль у розвитку української культури. Культурно-просвітницька діяльність «Руської Трійці». Кирило-Мефодіївське товариство та його роль у розвитку української культури. Т. Шевченко як виразник української національної ідеї.

Класицизм, романтизм та реалізм в українській художній культурі XIX ст. Становлення та розвиток національної української літератури. Становлення українського національного театру. Українська музична культура XIX ст.

Модерністські тенденції в українській культурі кінця XIX – початку XX ст. Модернізм в українському образотворчому мистецтві та архітектурі. Модернізм української літератури початку XX ст.

Культурна політика Гетьманської держави (1918).

Український авангард та його місце у світовому художньо-мистецькому просторі. Основні авангардистські напрями в українській художній культурі та їх представники : Д. Бурлюк, О. Кручених, О. Архипенко, К. Малевич, О. Богомазов, М. Бойчук та ін..

Політика українізації 1920-х років, її наслідки. Український театр 20 – 30-х років ХХ ст. Лесь Курбас. «Розстріляне Відродження».

Українська культура в умовах радянського тоталітарного режиму: специфіка соціокультурного процесу, метод соцреалізму. «Відлига» в українській культурі 60-х років ХХ ст.

Здобутки українського кінематографу ХХ ст. : О. Довженко, С. Параджанов.

Національно-культурний рух середини 1980-х – початку 1990-х.

Соціокультурні процеси в незалежній Україні. Сучасні глобалізаційні процеси та їх прояви у вітчизняній культурі. Постмодерністські тенденції в українській художній культурі. Перспективи збереження і розвитку української культури та ідентичності. Культурна політика України. Художні досягнення доби незалежності.

Культура української діаспори.

Українська культура в умовах «гібридної» та «гарячої» фази російсько-української війни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Навчальні видання

Борисова О. В. Соціальна антропологія : підруч. для вищ. навч. закл. Київ : Кондор, 2017. 411 с.

Греченко В. А., Кислюк К. В. Історія української культури : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Кондор, 2013. – 351 с.

Історія української та зарубіжної культури : навч. посіб. / за ред. С.М. Клапчука, В.Ф. Остафійчука. Київ: Знання-Прес, 2002. 351 с.

Історія світової та української культури : підручник / В. Греченко, І. Чорний, В. Кушнерук, В. Режко. Київ : Літера, 2006. 478 с.

Історія української культури : слов. термінів і персоналій / за ред.: Л. В. Анучиної, О. А. Стасевської, О. В. Уманець. Вид. 2-ге, випр. і допов. Харків: Право, 2013. 254 с.

Історія української культури : підручник / за ред. В. О. Лозового. Харків : Право, 2013. 367 с.

Кислюк К. В. Українська культура I чверті ХХІ ст. : повороти модернізаційних перетворень : монографія. Київ : ВД «Кондор», 2018. 196 с.

Попович М. Нарис історії культури України. 2-ге вид., випр. Київ : АртЕк, 2001. 728 с.

Сегеда С. П. Антропологія : навч. посібник. Київ : Либідь, 2001. 336 с.

Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури : навч. посіб. 5-те вид., стер. Київ : Знання, 2013. 271 с.

Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія культури Слобідської України. 2-ге вид., допов. Харків : ХДАК, 2012. 229 с.

Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія української культури : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Київ : Кондор, 2011. 258 с.

Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ століття : навч. посіб. Київ : Генеза, 1997. 311 с.

Допоміжна література

Бурдо Н. Б., Відейко М. Ю. Трипільська культура. Спогади про золотий вік. Київ: Фоліо, 2008. 416 с.

Веселовська Г. І. Український театральний авангард / ПСМ НАМ України. Київ : Фенікс, 2010. 368 с.

Горський В. С., Кислюк К. В. Історія української філософії : підручник. Київ : Либідь, 2004. 488 с.

Давня історія України. В 3 т. Т. 3 : Слов'яно-Руська доба / Ю. С. Асеев и др. ; НАН

України, Ін-т археології. Київ : Поліграфкнига, 2000. 695 с.

Історія декоративного мистецтва України : у 5 т. / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, редкол. : Г. Скрипник (голов. ред.) та ін. Київ, 2007 –

Історія української культури. У 5 т. / Нац. акад. наук України ; редкол.: Я. Д. Ісаєвич (гол. ред.) та ін.]. Київ : Наук. думка, 2001-2012.

Історія українського мистецтва. У 5 т. / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського ; гол. ред. Г. Скрипник. Київ, 2006–2011.

Історія українського театру: У 3 т. Т.1-2 / НАН України, ІМФЕ ім. М.Т.Рильського ; редкол.: Г. А. Скрипник (голова) та ін. Київ, 2009–2017.

Історія української музики. В 6 т. Т. 1-4 / АН УРСР, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського ; редкол.: М. М. Гордійчук (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1989-1992.

Історія української культури: збірник матеріалів і документів / за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. Київ: Вища школа, 2000. 607 с.

Калакура Я.С., Рафальський О.О., Юрій М.Ю. Ментальний вимір української цивілізації. Київ: Генеза, 2017. 560 с.

Корній Л. П. Історія української музичної культури від давнини до початку ХХ століття. Київ : Муз. Україна, 2018. 364 с.

Котляр М. Ф. Галицько-Волинська Русь / М. Ф. Котляр. Київ : Альтернативи, 1998. 335 с.

Коцур А. П. Діячі науки і культури України: нариси життя та діяльності. Київ : Книги ХХІ, 2007. 464 с.

Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство / відп. ред. Я. Д. Ісаєвич. 2-ге вид., змін. і доп. Львів : Ін-т українознавства, 1999. 220 с.

Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні. Київ : Вид. Соломії Павличко «Основи», 2000. 472 с.

Мацюк О., Запаско Я., Стасенко В. Початки українського друкарства. Львів : Центр Європи, 2000. 222 с.

Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. Київ : Абрис, 1994. 287 с.

Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576–1636). Київ : Наук. думка, 1990. 190 с.

Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ століття. У 2 кн. / ІПСМ АМУ ; редкол.: В. Д. Сидоренко (голова) та ін. Київ : Інтертехнологія, 2006.

Нариси з історії кіномистецтва України / ІПСМ АМУ ; редкол. : В. Д. Сидоренко (голова). Київ : Інтертехнологія, 2006. 864 с.

Павленко Ю. В. Передісторія давніх русів у світовому контексті. Київ : Фенікс, 1994. 400 с.

Петрук Н. К. Українська духовна культура XVI–XVII ст.: Соціальна організація і формування простору національного буття. Хмельницький : ПП Ковальський В. В., 2007. 288 с.

Ричка В. М. Київ — другий Єрусалим. З історії політичної думки та ідеології середньовічної Русі: монографія. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2005. 243 с.

Рябчук М. Долання амбівалентності. Дихотомія української національної ідентичності. — Історичні причини та політичні наслідки. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2019. 252 с.

Сидор О. Давня українська ікона. Київ : Родовід, 2003. 336 с.

Смирна Л. В. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві : монографія / ІПСМ НАМ України. Київ : Фенікс, 2017. 480 с.

Толочко О. П., Толочко П. П. Київська Русь. Київ: Альтернативи, 1998. 352 с.

Український іконопис XII–XIX ст. з колекції НХМУ. Київ : Артанія Нова, Галерея, 2005. – 256 с.

Ушкалов Л. З історії української літератури XVII–XVIII ст. Харків: Акта, 1999. 215 с.

Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI–XVIII ст. : у 2 кн. Київ : Либідь, 2004.

Шейко В. М., Александрова М. В. Культура та цивілізація в історико-культурній думці України в добу глобалізації. Київ : Ін-т культурології АМУ, 2009. 311 с.

Шейко В. М. Культура України в глобалізаційно-цивілізаційному вимірі (історико-методологічні аспекти). Київ : Ін-т культурології НАМУ, 2011. 624 с.

Шейко В. М., Левіна В. Г. Філософія української національної ідеї та Микола Хвильовий: історико-культурологічний аспект. Київ : Ін-т культурології НАМУ, 2010. 207 с.

Щербань А. Трансформації орнаментування кераміки в традиційній культурі Лівобережної України (кінець VII тис. до н.е. – XIX ст). Харків : Видавець Олександр Савчук, 2017. 328 с.

Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI–XVII ст. Київ: Критика, 2002. 416 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

<http://lib-hdak.in.ua> – сайт бібліотеки Харківської державної академії культури.

<http://korolenko.kharkov.com> – сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка.

<http://www.nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

<http://elib.nplu.org/collection.html?id=61> – Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. Електронна бібліотека «Культура України».

<http://exlibris.org.ua> – електронна українська бібліотека.

<http://izbornyk.org.ua> – бібліотека текстів з історії української культури, першоджерела з історії української літератури та мови, історії України.

<http://history.org.ua> – сайт Інституту історії НАН України.

<http://mari.kiev.ua> – сайт Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України.

<http://etnolog.org.ua> – сайт Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ

<http://www.ipiend.gov.ua> – сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України.

<http://www.niss.gov.ua> – сайт Національного інституту стратегічних досліджень.

<http://ndiu.org.ua> – сайт науково-дослідного інституту українознавства.

<http://www.memory.gov.ua> – сайт Українського інституту національної пам'яті.

<http://k-ua.net> – сайт «Культура України».

<http://art.lib.kherson.ua/architectural-styles-in-ukraine.htm> – архітектурні стилі України.

<https://www.kiis.com.ua> – сайт Київського міжнародного інституту соціології.

<http://razumkov.org.ua> – сайт Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова.

<http://ratinggroup.ua> – сайт Соціологічної групи «Рейтинг».

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ ВІДПОВІДІ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВСТУПНИКІВ

Відповідно до Правил прийому до ХДАК відповіді оцінюються за 200-бальною шкалою (від 100 до 200 балів). Підсумкова оцінка виставляється після завершення вступного випробування.

Абітурієнт, що набрав **менше 124 балів**, до участі в конкурсі на вступ до ХДАК не допускається.

Під час відповіді перевіряються:

- широта кругозору;
- обізнаність у сфері професійного вибору;
- впевненість, самостійність та критичність суджень;
- комунікативні навички.

Відповідь оцінюється за такими критеріями:

- точність відтворення фактів, змісту понять, адекватність використання професійної термінології – оцінюється від 0 до 20 балів;
- повнота, глибина, системність знань – оцінюється від 0 до 20 балів;
- здатність логічно мислити, аналізувати, порівнювати, узагальнювати – оцінюється від 0 до 20 балів;
- уміння формулювати, обґрунтовувати власні думки, факти й робити висновки тощо – оцінюється від 0 до 20 балів;
- комунікативні навички – оцінюється від 0 до 20 балів.

Кількість балів:

Бали **176-200** виставляються, якщо:

- абітурієнт глибоко розуміє та може вільно і змістовно викласти зміст питання з використанням відповідної літератури;
- відповідь проілюстрована прикладами, цифровими даними, що підтверджують та поглиблюють зміст відповіді;
- теоретичні положення поєднані з практичними прикладами;
- продемонстровано знання сучасного стану проблем, є власна аргументована позиція з даного питання;
- дані повні і правильні відповіді на додаткові питання;
- абітурієнт вільно висловлює свої думки, володіє професійною мовою, вміє вести наукову дискусію. Відповідь конкретна, логічна, послідовна.

Бали **150-175** виставляються, якщо:

- правильно розкрито зміст питання з посиланням на відповідну фахову літературу;
- відповідь проілюстровано прикладами, цифровими даними, що підтверджують та поглиблюють зміст відповіді;
- продемонстровано знання сучасних проблем галузі;
- допущені деякі неточності при відповіді на додаткові питання;
- абітурієнт вміє висловлювати свої думки, володіє професійною мовою, але не завжди чіткий, логічний, послідовний при викладі матеріалу.

Бали **124-149** виставляються, якщо:

- відсутня відповідь на одне з запитань білета;
- отримано, в основному правильну, але недостатньо повну відповідь на поставлене запитання;
- виявлені слабкі знання сучасного стану проблем, а також недостатнє вміння пов'язати теоретичні знання з практикою;
- є труднощі у відповідях на додаткові запитання.

Бали **0-123** виставляються, якщо:

- відповідь поверхнева, виявлено незнання базових понять спеціальності, сучасних проблем галузі;
- абітурієнт лише відтворює матеріал, але не встановлює причинно-наслідкові зв'язки;
- відсутні відповіді на додаткові запитання.